

Reflexions per a la postpandèmia a Ca Revolta

PENSANT LA RECONSTRUCCIÓ I

Quina reconstrucció tindrem en dos o tres anys es juga ara al terreny de les idees i les forces socials.

Per Paco Torres, sociòleg, Universitat de València, membre de Ca Revolta

Els primers i les primeres contra el coronavirus i l'estructura social

Abans de la pandèmia era pensament comú que les capes socials més riques, preparades e innovadores, eren les que suposadament empentaven a la resta vers la millora i el progrés. Ara, a part de metges i metgesses, infermers i infermeres, investigadors i investigadores que semblen astronautes, la gran majoria de persones que sostenen la nostre confinada societat són aquelles amb ocupacions precàries, escàs sou i poc valorades socialment. Personal de neteja dels hospitals, caixeres i venedors, botiguers, transportistes, agricultors i jornalers, molts d'ells homes i dones immigrants, que per la seua feina i condició no poden teletreballar. Es diu que som tots iguals front al virus, el que no és cert. La Covid-19 afecta més als majors que als joves, als homes que a les dones i, sobretot, als pobres. El virus no discrimina però la classe social sí. Nosaltres no tenim dades d'afectats i condició socioeconòmica; quan les tinguem, però, no sé si el retrat serà molt diferent al que ja coneixem als Estats Units: una sobrerrepresentació de negres i llatins, no per color o per origen, sinó per pobres.

El terç inferior de la nostra societat encara no s'ha recuperat de l'austerici social (austeritat + suïcidi) resultat de les polítiques aplicades davant de la crisi de 2008. Entre 2002 i 2014, el quartil superior de la piràmide social havia augmentat el seu patrimoni un 53%, el quartil inferior l'havia vist disminuir un 30%; Espanya és, després de Romania, el país de la Unió Europea on més havia augmentat la desigualtat. En 2018, un 26,1% de la població es trobava en risc de pobresa i/o exclusió social, amb sobrerepresentació de gitanos i immigrants; són els seus fills i filles els que s'han quedat despenjats de l'escola per la bretxa digital. Després dels aplaudiments, això ha de continuar així?

Que ningú es quede enrere

Aquesta orientació del govern PSOE-UP és bona i marca una gran diferència a com es va abordar la crisi econòmica de 2008. Els ERTO per evitar acomiadaments, les ajudes a autònoms i petites i mitjanes empreses, els reforços de les ajudes de Serveis Socials, l'Ingrés Mínim Vital que s'està estudiant... van en bona línia. En aquest moment d'urgència es diu que s'improvisa (algú tenia el manual?), que algunes mesures són tècnicament deficientes (que vagen ajustant-se si cal), que sobra el llenguatge de guerra i els militars a les rodes de premsa (cert)...

Allò fonamental, al meu parer, és que la xarxa de seguretat que s'està desplegant arrebegue a tots i totes. Pense, en particular, en les persones i famílies que es troben en els marges socials. Homes i dones que treballaven en l'economia submergida, persones que ja estaven aturades sense prestacions... ací ha d'estar l'Ingrés Mínim Vital. Ara bé, una part important d'aquestes persones són immigrants, no estan reconegudes com a conciutadans i no està clar que puguin acollir-se a aquesta i altres mesures. Cal, doncs, com demana CEAR entre altres organitzacions, una regularització dels i de les immigrants en situació administrativa irregular i de les persones sol·licitants d'asil en llarga espera de la seua resolució.

Es tracta de que ningú es quede fora, ni ara, ni després. En la crisi anterior, alguns centenars de milers de homes i dones immigrants van perdre, amb el treball, el seu permís de treball i residència, el que es coneix com "irregularitat sobrevinguda". A Espanya, com a altres països europeus, la legitimitat d'estada dels estrangers està vinculada a la seua aportació econòmica, que es demostra amb un contracte i/o un període de cotització a la Seguretat Social. Sense cap de les dues "proves" es

perd el permís de treball i residència. Ara, amb l'estat d'alarma, tots els procediments estan paralitzats. Una vegada s'alce, tornaran a córrer els terminis administratius i, en un context d'atur i dificultats econòmiques, molts immigrants perdran de nou els seus permisos. Cal, per tant, una moratòria general d'un any dels permisos fins que la situació menys o més es normalitze.

La crisi econòmica que ve, com i qui pagarà la factura?

D'acord amb el Banc d'Espanya, en 2020 es perdrà entre un 6,6% i un 13,6% del PIB segons tinguem una tornada a la normalitat més ràpida o més lenta. La taxa d'atur passarà del 13,6%, febrer 2020, al 18,3% o el 21,7%, segons els dos escenaris. Les previsions del FMI són semblants. Tot i que són dades indicatives, ningú no dubta que tindrem una recessió brutal encara que comence a remuntar en 2021. Les mesures de protecció social adoptades pel Govern, la necessària inversió en sanitat pública i les despeses derivades de la crisi econòmica que s'albira, per exemple en prestacions d'atur, deixaran una enorme factura, entre 200.000 i 250.000 milions d'euros, i un gran deute públic. Com i qui pagarà?

La qüestió és decisiva i complexa. Tanmateix es pot reduir a una simple equació: o augmenten els ingressos de l'Estat o es retallen les despeses. Atès el caràcter intocable de la despesa sanitària ara mateixa, d'on es retalla? de l'educació? de les pensions? dels sous dels funcionaris?... No sembla positiu, ni socialment viable. Aquest és un debat immediat que ja ha començant. Mª José Català, portaveu del PP a l'Ajuntament de València i exconsellera de la Generalitat de Camps, demanava a Ribó que el consistori rebaixarà els impostos seguint, paraules textuais, "l'exemple de l'Ajuntament i la Comunitat de Madrid". Després no ha concretat. Més enllà de l'IBI o altres impostos, la Sra Català ja ha iniciat el debat d'idees.

La pressió impositiva d'Espanya és un 7,6% inferior a la de la Unió Europea, comptant l'IVA, l'IRPF i els impostos sobre el capital. Aquesta diferència suposa uns 80.000 milions d'euros cada any. No podem tindre un Estat de benestar comparable al de França o Alemanya, amb eixa bretxa d'ingressos públics.

Com equiparar-nos, al menys, a la mitjana de la UE? L'IVA és un impost regressiu, tots paguem el mateix IVA amb independència del nostre sou i riquesa. Eixa no pot ser la via. L'IRPF és més progressiu i es podria augmentar aquest caràcter: disminuir els trams inferiors i augmentar els superiors, el que paga la gent que més guanya.

La clau però està en els impostos sobre les grans empreses, les grans fortunes i els beneficis del capital. Els nostres tipus impositius per aquests conceptes són semblants als d'altres països europeus, un embull però d'exempcions, bonificacions i enginyeria fiscal, tot perfectament legal, fan que els diners recaptats siguin ridículs.

Cal, per a començar, acabar amb les formules legals que permeten la insolidaritat fiscal de les grans fortunes i patrimonis (per exemple, les SICAV, un tipus de societats d'inversió amb tipus fiscals molt beneficiosos). Cal, a més, avançar algunes formules com havia fet aquest govern, abans de la pandèmia. Es tracta de l'anomenada Taxa Tobin, un impost del 0,2% sobre les transaccions financeres que afecten a les grans empreses espanyoles, aquelles amb una capitalització superior a 1.000 milions d'euros. Altra és la anomenada Taxa Google, un impost sobre serveis digitals per a empreses amb capitalització superior a 750 milions i un mínim de negoci de 3 milions en Espanya (s'està pensant en Google, Facebook i altres, que ara no paguen res o molt poc). La discussió dels dos impostos al Parlament es va aturar per la pandèmia. A més, D. Trump ja havia amenaçat al govern francès, espanyol i altres europeus, amb represàlies si s'aprovava la Taxa Google, segons ell perquè perjudica a empreses nord-americanes.

Parlem de les grans fortunes. Paguen un impost de patrimoni variable segons autonomies, molt baix però. A la Comunitat de Madrid, l'exemple de la Sra. Català, tenen una bonificació del 100%, és a dir, paguen 0 euros. El govern italià està pensant en una taxa Covid-19, idea represa ací per Más Madrid, un impost anyal entre l'1 i el 1,7% per a patrimonis superiors a 1 milió d'euros i del 2% per a patrimonis superior a 2 milions.

Idees i formules tècniques hi ha, hi haurà força social?

València, 22 d'abril de 2020